

ક્રમાંક:મઉમશબ/સંશોધન/૨૦૨૪/૩૧૦૫-૪૨
ગુજરાત માધ્યમિક અને
ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ,
સેક્ટર-૧૦ બી, જૂના સચિવાલય પાસે,
ગાંધીનગર. તા.૦૩/૧૦/૨૦૨૪

પ્રતિ,
જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી, (તમામ)
ગુજરાત રાજ્ય.

વિષય:- શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૨૪-૨૫ માટે ધોરણ-૧૦ અને ધોરણ-૧૨ ના પ્રશ્નપત્ર પરિરૂપ બાબત.

સંદર્ભ:- અત્રેની કચેરીનો તા.૧૨/૧૦/૨૦૨૩ના પરિપત્ર ક્રમાંક:મઉમશબ/સંશોધન/૨૦૨૩/૩૭૯૯-૩૮૦૫

ઉપરોક્ત વિષય અને સંદર્ભ અન્વયે જણાવવાનું કે શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ થી ધોરણ-૧૦ અને ધોરણ-૧૨ ની પરીક્ષા પદ્ધતિમાં ફેરફાર કરવામાં આવેલ હતો. જે અન્વયે શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ માટે ધોરણ-૧૦ અને ધોરણ-૧૨ ના પ્રશ્નપત્ર પરિરૂપ અત્રેની કચેરી દ્વારા જાણ તથા અમલ સારું મોકલી આપવામાં આવેલ હતા. જે શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૨૪-૨૫ માટે પણ અમલમાં છે. કેટલાક વિષયોના પ્રશ્નપત્રોમાં ચિત્ર કે આકૃતિ આધારિત પ્રશ્નોમાં દ્રષ્ટિહીન વિદ્યાર્થીઓ માટે વૈકલ્પિક પ્રશ્નો આપવાના થાય છે. જે તજજ્ઞો દ્વારા તૈયાર કરાવવામાં આવેલ છે. ઉક્ત વિગતે નીચેના વિષયોના પ્રશ્નપત્ર પરિરૂપ, ગુણભાર અને નમૂનાના પ્રશ્નપત્રો આ સાથે મોકલી આપવામાં આવે છે.

ધોરણ-૧૦		ધોરણ-૧૨ (વિજ્ઞાન પ્રવાહ)		ધોરણ-૧૨ (સામાન્ય પ્રવાહ)	
ક્રમ	વિષય	ક્રમ	વિષય	ક્રમ	વિષય
૧	ગણિત (સ્ટાન્ડર્ડ)	૧	ગણિત	૧	મનોવિજ્ઞાન
૨	ગણિત (બેઝિક)	૨	રસાયણ વિજ્ઞાન	૨	ભૂગોળ
૩	વિજ્ઞાન	૩	ભૌતિક વિજ્ઞાન	૩	તત્વજ્ઞાન
૪	સામાજિક વિજ્ઞાન	૪	જીવવિજ્ઞાન	૪	અંગ્રેજી (SL)
૫	અંગ્રેજી (SL)	૫	અંગ્રેજી (SL)	૫	અર્થશાસ્ત્ર
				૬	વાણિજ્ય વ્ય. અને સંચાલન
				૭	આંકડાશાસ્ત્ર

ઉપરોક્ત ધોરણ-૧૦ અને ધોરણ-૧૨ ના વિષયોના પ્રશ્નપત્ર પરિરૂપ, ગુણભાર અને નમૂનાના પ્રશ્નપત્રો આપના તાબાની માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાઓને જાણ તથા

અમલ સારું મોકલી આપશો. અન્ય વિષયોના પ્રશ્નપત્ર પરિરૂપમાં કોઈ ફેરફાર કરવામાં આવેલ નથી. જે વિદીત થાય.

(બી.એન.રાજગોર)

સંયુક્ત નિયામક

ગુજરાત માધ્યમિક અને

ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ,

ગાંધીનગર

બિડાણ- ઉપર મુજબ.

નકલ સવિનય રવાના :-

- ૧) માન. અધ્યક્ષશ્રી, ગુ.મા.અને ઉ.મા.શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર.
- ૨) નાયબ અધ્યક્ષશ્રી, ગુ.મા.અને ઉ.મા.શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર.
- ૩) નિયામકશ્રી (પરીક્ષા), ગુ.મા.અને ઉ.મા.શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર.

નકલ રવાના :-

- નાયબ નિયામકશ્રી, પરીક્ષા (સા.પ્ર., વિ.પ્ર., એસ.એસ.સી.) જાણ તથા જરૂરી કાર્યવાહી સારું.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2023-24

ધોરણ-12 : અર્થશાસ્ત્ર (022) (સામાન્ય પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 કલાક

પ્રશ્નપત્રનું પરિરૂપ

કુલ ગુણ : 100

નોંધ : આ પરિરૂપ વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, પ્રાશ્નિકો, મોડરેટર્સના માર્ગદર્શન માટે છે. જે તે વિષયોના પ્રાશ્નિક તેમજ મોડરેટર્સને માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણના બૃહદ્ હાર્દ/ઉદ્દેશને સુસંગત રહી પ્રશ્નપત્રની સંરચના બાબતે ફેરફાર કરવાની છૂટ રહેશે.

હેતુઓ પ્રમાણે ગુણભાર :

હેતુઓ	જ્ઞાન (K)	સમજ (U)	ઉપયોજન (A)	સંયોજન / કૌશલ્ય (S)	કુલ
ગુણ	45	30	20	05	100
ટકા (%)	45%	30%	20%	05%	100%

પ્રશ્નના પ્રકાર પ્રમાણે ગુણભાર :

ક્રમાંક	પ્રશ્નનો પ્રકાર	પ્રશ્નોની સંખ્યા		કુલ ગુણ
		જનરલ વિકલ્પ વિના	જનરલ વિકલ્પ સાથે	
1.	હેતુલક્ષી પ્રશ્નો (O)	20	20	20
2.	અતિ ટૂંકજવાબી પ્રશ્નો (VSA)	10	10	10
3.	ટૂંકજવાબી પ્રશ્નો (SA-I)	12	16	24
4.	ટૂંકજવાબી પ્રશ્નો (SA-II)	07	10	21
5.	લાંબા પ્રશ્નો (LA)	05	07	25
	કુલ	54	63	100

પ્રકરણ દીઠ ગુણભાર :

ક્રમ	પાઠ / પ્રકરણનું નામ	પ્રકરણદીઠ ગુણભાર	
		જનરલ વિકલ્પ વિના ગુણ	જનરલ વિકલ્પ સાથે ગુણ
1.	અર્થશાસ્ત્રમાં આલેખ	08	10
2.	વૃદ્ધિ અને વિકાસના નિર્દેશકો	10	13
3.	નાણું અને કુગાવો	08	10
4.	બેન્કિંગ અને નાણાકીય નીતિ	08	08
5.	ગરીબી	10	13
6.	બેરોજગારી	10	12
7.	વસ્તી	10	15
8.	કૃષિ ક્ષેત્ર	10	10
9.	વિદેશવેપાર	08	13
10.	ઉદ્યોગક્ષેત્ર	08	08
11.	ભારતીય અર્થતંત્રમાં નૂતન પ્રશ્નો	10	15
	કુલ	100	127

નોંધ : જનરલ વિકલ્પ સાથે દર્શાવેલ પ્રશ્નોના ગુણ નમૂનાના પ્રશ્નપત્ર પ્રમાણે દર્શાવેલ છે. અન્ય પ્રશ્નપત્ર માટે આ ગુણ અલગ હોઈ શકે છે.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2023-24

ધોરણ-12 : અર્થશાસ્ત્ર (022) (સામાન્ય પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

પ્રશ્નપત્રનું માળખું

સમય : 3 કલાક

કુલ ગુણ : 100

પ્રશ્નક્રમ	વિભાગ તથા પ્રશ્નની વિગત	ગુણ
	વિભાગ - A	
1 થી 20	નીચે 1 થી 20 હેતુલક્ષી પ્રકારના પ્રશ્નો આપેલા છે. આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ઉત્તર લખો. (દરેકનો 1 ગુણ)	20
	વિભાગ - B	
21 થી 30	નીચે આપેલા 21 થી 30 પ્રશ્નોના ઉત્તરો એક-બે વાક્યમાં આપો. (દરેકનો 1 ગુણ)	10
	વિભાગ - C	
31 થી 46	નીચે આપેલા પ્રશ્નો ક્રમાંક 31 થી 46 સુધીના 16 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 12 (બાર) પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો. (દરેકના 2 ગુણ)	24
	વિભાગ - D	
47 થી 56	નીચે આપેલા પ્રશ્ન ક્રમાંક 47 થી 56 સુધીના 10 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 07 (સાત) પ્રશ્નોના ઉત્તર મુદ્દાસર લખો. (દરેકના 3 ગુણ)	21
	વિભાગ - E	
57 થી 63	નીચે આપેલા પ્રશ્ન ક્રમાંક 57 થી 63 સુધીના 07 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 05 (પાંચ) પ્રશ્નોના સવિસ્તાર ઉત્તર લખો. (દરેકનો 5 ગુણ)	25
	કુલ	100

સૂચના: વિભાગ-E માં પ્રશ્નક્રમાંક 63 આકૃતિ અને તેના વિશ્લેષણને લગતો પૂછવાનો રહેશે. જેમાં સમય આધારિત રેખાકૃતિ, સાદી સ્તંભાકૃતિ, પાસ-પાસેની સ્તંભાકૃતિ કે વિભાજિત સ્તંભાકૃતિમાંથી પૂછવાનો રહેશે. આ પ્રશ્નમાં દૃષ્ટિહીન વિદ્યાર્થીઓએ માત્ર સમજૂતી આપવી (વિશ્લેષણ કરવું) તેવી સ્પષ્ટ નોંધ કરવાની રહેશે.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2023-24

ધોરણ-12 : અર્થશાસ્ત્ર (022) (સામાન્ય પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 કલાક

નમૂનાનું પ્રશ્નપત્ર

કુલ ગુણ : 100

સૂચનાઓ :

- આ પ્રશ્નપત્રમાં પાંચ વિભાગ છે અને કુલ 63 પ્રશ્નો છે.
- જવાબ આપતા પહેલાં પ્રશ્નોને કાળજીપૂર્વક વાંચી સૂચના મુજબ જવાબ આપો.
- વિભાગની સામે કૌંસમાં લખેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે.
- નવો વિભાગ નવા પાના પરથી જ લખવો.

વિભાગ - A

- નીચે આપેલા 1 થી 20 હેતુલક્ષી પ્રશ્નો છે. આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો. [20]
(દરેકનો 1 ગુણ)
- (1) આકૃતિ કયા પ્રકારના વિતરણ માટે દોરવામાં આવે છે?
(A) વિસ્તાર (B) સતત (C) અસતત (D) આદર્શ
- (2) આર્થિક માહિતી અંગેની ડેટા CD કોણ તૈયાર કરે છે?
(A) શાળાઓ (B) સામાન્ય વ્યક્તિઓ (C) ખાનગી પ્રકાશકો
(D) પ્રયોગશાળાઓ, સંશોધન કેન્દ્રો, સરકાર વગેરે
- (3) માનવ વિકાસના આંકનું મૂલ્ય કેટલું હોય છે?
(A) એક (B) શૂન્ય થી એક વચ્ચે (C) સો (D) શૂન્ય
- (4) 'વિકાસ એટલે વૃદ્ધિ વત્તા પરિવર્તન' આ વિધાન કોણે રજૂ કર્યું છે?
(A) ટોડેરો (B) જિરાલ્ડ મેયર (C) મેકલપ (D) હેન્સન
- (5) ભારત જરૂરી પેટ્રોલિયમ પેદાશના કેટલા ટકા જેટલો પુરવઠો આયાત દ્વારા પ્રાપ્ત કરે છે?
(A) 50 (B) 60 (C) 70 (D) 90
- (6) રિઝર્વ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયાની સ્થાપના કયા વર્ષમાં થઈ હતી?
(A) 1951 (B) 1935 (C) 1947 (D) 1949
- (7) સંસ્કૃત ભાષા પ્રમાણે બેન્ક શબ્દનો અર્થ શું થાય?
(A) નાણાંનો પુરવઠો (B) મૂડી રોકાણ (C) મૂડીનો જથ્થો (D) વ્યાજ
- (8) વર્ષ 2013માં ભારતમાં સૌથી વધુ ગરીબી કયા રાજ્યમાં જોવા મળી હતી?
(A) છત્તીસગઢ (B) ગોવા (C) ગુજરાત (D) રાજસ્થાન
- (9) ખેતીક્ષેત્રે ખેડૂતોને પાક નિષ્ફળતાના જોખમથી રક્ષણ આપવા કઈ યોજના શરૂ કરવામાં આવી છે?
(A) NREGA (B) IRDP (C) PMFBY (D) IAY
- (10) અસરકારક માંગના અભાવે કયા પ્રકારની બેરોજગારી સર્જાય છે?
(A) પ્રચ્છન્ન (B) મોસમી (C) ઘર્ષણજન્ય (D) ચક્રીય
- (11) બેરોજગારીના પ્રકારો નક્કી કરવા માટેના ચાર માપદંડો કોણે રજૂ કર્યાં છે?
(A) પ્રો. પીગુ (B) રાજકૃષ્ણ (C) કેઈન્સ (D) માર્શલ
- (12) ભારતમાં આયોજનનો આરંભ કઈ સાલમાં થયો?
(A) ઈ.સ. 1951 (B) ઈ.સ. 1981 (C) ઈ.સ. 1991 (D) ઈ.સ. 2001

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

- (13) ભારતમાં નવી વસ્તીનીતિ (2000) માટેની સમિતિની રચના કોના વડપણ હેઠળ થઈ હતી ?
(A) દીન દયાળ ઉપાધ્યાય (B) જમશેદજી તાતા
(C) ડો. એમ.એસ.સ્વામીનાથન (D) રંગનાથન
- (14) ભારતમાં અધૂરી સિંચાઈ યોજનાઓ પૂરી કરવાની જવાબદારી કોને સોંપવામાં આવી છે ?
(A) RBI (B) NABARD (C) RRBs (D) SBI
- (15) વિદેશ વેપારમાં ક્યુ સાધન સૌથી ઓછું ગતિશીલ છે ?
(A) જમીન (B) મૂડી (C) નિયોજન શક્તિ (D) શ્રમ
- (16) લેણદેણની તુલામાં કેટલાં ખાતા હોય છે ?
(A) 1 (B) 2 (C) 3 (D) 4
- (17) અગરબત્તી ઉદ્યોગ એ કયા ઉદ્યોગનું ઉદાહરણ છે ?
(A) નાના પાયાનો ઉદ્યોગ (B) મોટા પાયાનો ઉદ્યોગ
(C) ગૃહ ઉદ્યોગ (D) મધ્યમ પાયાનો ઉદ્યોગ
- (18) જાહેર ક્ષેત્ર એટલે શું ?
(A) સરકાર દ્વારા સંચાલિત ક્ષેત્ર (B) આંતરરાષ્ટ્રીય ક્ષેત્ર
(C) લોકો દ્વારા સંચાલિત ક્ષેત્ર (D) સહકારવૃત્તિવાળું ક્ષેત્ર
- (19) ભારતમાં રેલ્વેની સૌપ્રથમ શરૂઆત કયા વર્ષમાં થઈ હતી ?
(A) 1951 માં (B) 1901 માં (C) 1853 માં (D) 1875 માં
- (20) ભારતમાં સૌપ્રથમ તેલના ભંડારો ક્યાંથી પ્રાપ્ત થયા હતા ?
(A) ગુજરાત (B) મહારાષ્ટ્ર (C) અસમ (D) આંધ્રપ્રદેશ

વિભાગ - B

- નીચે આપેલા 21 થી 30 પ્રશ્નોના ઉત્તર એક-બે વાક્યમાં આપો. (દરેકના 1 ગુણ)

[10]

- (21) વૃતાંશ શોધવાનું સૂત્ર લખો.
(22) જીવનની ભૌતિક ગુણવત્તા આંક (PQLI)ની રજૂઆત કોના દ્વારા કરવામાં આવી ?
(23) પ્રધાનમંત્રી જનધન યોજનાનું સંચાલન કોણ કરે છે ?
(24) કયા પ્રકારની થાપણો સૌથી વધુ તરલ હોય છે ?
(25) ગરીબી રેખા એટલે શું ?
(26) કયા વયજૂથને ઉત્પાદકીય વયજૂથ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે ?
(27) NABARD નું પૂરું નામ જણાવો.
(28) વિદેશ વેપારનું કદ એટલે શું ?
(29) નાના પાયાના ઉદ્યોગો કયા પ્રકારની ઉત્પાદન પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરે છે ?
(30) શહેરીકરણનો અર્થ આપો.

વિભાગ - C

- નીચે આપેલા 31 થી 46 સુધીના 16 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 12 પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો. (દરેકના 2 ગુણ) [24]
- (31) અર્થશાસ્ત્રના અભ્યાસમાં કમ્પ્યુટર ટેકનોલોજીના ઉપયોગ તરીકે પાવર પોઈન્ટ પ્રેઝન્ટેશન સમજાવો.
- (32) ઈન્ટરનેટના ઉપયોગના ભયસ્થાનો જણાવો.
- (33) આર્થિક વિકાસના લક્ષણો જણાવો. (ગમે તે ચાર)
- (34) આર્થિક વિકાસના નિર્દેશકોના નામ જણાવો.
- (35) દાબેલો ફુગાવો એટલે શું?
- (36) નાણાંના પ્રકાર જણાવો.
- (37) શિક્ષણ બેન્કનું વર્ગીકરણ જણાવો.
- (38) RBI ની નાણાંકીય નીતિના ગુણાત્મક સાધનોના માત્ર નામ જણાવો.
- (39) ગરીબીનો આવક અભિગમ સમજાવો.
- (40) પ્રચ્છન બેરોજગારીનો અર્થ આપો.
- (41) પંડિત દીનદયાળ ઉપાધ્યાય શ્રમેવ જયતે યોજના ટૂંકમાં સમજાવો.
- (42) શ્રી રાજકૃષ્ણ સમિતિએ રજૂ કરેલ બેરોજગારીના માપદંડોના માત્ર નામ જણાવો.
- (43) લેણદેણની તુલાને અસર કરતા કોઈપણ ચાર પરિબળોના નામ જણાવો.
- (44) આંતરિક વેપાર અને આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારનો અર્થ આપો.
- (45) ખેતીના આધુનિકીકરણમાં ઉદ્યોગો કેવી રીતે ઉપયોગી છે? સમજાવો.
- (46) ભારતમાં રેલવે સામેના પડકારો જણાવો.

વિભાગ - D

- નીચે આપેલા 47 થી 56 સુધીના 10 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 7 પ્રશ્નોના ઉત્તર મુદ્દાસર આપો. (દરેકના 3 ગુણ) [21]
- (47) આકૃતિ અને આલેખ દોરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો સમજાવો.
- (48) માનવ વિકાસ આંકના ઘટકો સમજાવો.
- (49) આર્થિક વૃદ્ધિ અને આર્થિક વિકાસનો તફાવત લખો. (કોઈપણ છ મુદ્દા)
- (50) ગરીબીના કોઈપણ ત્રણ નિર્દેશકો સમજાવો.
- (51) મહાત્માગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગારી ગેરંટી યોજના (મનરેગા) ટૂંકનોંધ લખો.
- (52) ભારતમાં વસ્તી નિયંત્રણના કોઈપણ ત્રણ ઉપાયો સમજાવો.
- (53) પાકની ફેરબદલી સમજાવો.
- (54) ટૂંકનોંધ લખો. હુંડિયામણ દર
- (55) વિદેશ વેપારના કારણો સમજાવો (ત્રણ મુદ્દા)
- (56) વિશિષ્ટ આર્થિક વિસ્તાર (SEZ) સમજાવો.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

વિભાગ - E

- નીચે આપેલા 57 થી 63 સુધીના 7 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 5 પ્રશ્નોના ઉત્તર વિસ્તારપૂર્વક આપો. (દરેકના 5 ગુણ) [25]
- (57) સાટા પ્રથાનો અર્થ આપી સાટા પ્રથાની મર્યાદાઓ સમજાવો.
- (58) ભારતમાં ગરીબી ઘટાડવાના આર્થિક કારણો સમજાવો.
- (59) મૃત્યુદરનો અર્થ આપી નીચાં મૃત્યુદરનાં કારણો સમજાવો.
- (60) ભારતમાં ખેત ઉત્પાદકતા વધારવાના ટેકનોલોજીકલ સુધારાઓ સમજાવો.
- (61) સ્થળાંતરનો અર્થ આપી સ્થળાંતરની નકારાત્મક અસરો ચર્ચો.
- (62) શહેરીકરણની સમસ્યા હળવી કરવાના કોઈપણ પાંચ ઉપાયો સમજાવો.
- (63) ભારતમાં જન્મદર અને મૃત્યુદરની આપેલી આંકડાકીય માહિતીને પાસ-પાસેની સ્તંભાકૃતિમાં રજૂ કરી વિશ્લેષણ કરો.

વર્ષ	જન્મદર (પ્રતિ 1000 વ્યક્તિએ)	મૃત્યુદર (પ્રતિ 1000 વ્યક્તિએ)
1951	39.9	27.4
2011	21.8	7.1

નોંધ : દરેકની વિદ્યાર્થીઓએ માત્ર વિશ્લેષણ કરવું.

• • •

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2023-24

ધોરણ-12 : વાણિજ્ય વ્યવસ્થા અને સંચાલન (046) (સામાન્ય પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

પ્રશ્નપત્રનું પરિરૂપ

સમય : 3.કલાક

કુલ ગુણ : 100

નોંધ : આ પરિરૂપ વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, પ્રાશ્નિકો, મોડરેટર્સના માર્ગદર્શન માટે છે. જે તે વિષયોના પ્રાથમિક તેમજ મોડરેટર્સને માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણના બૃહદ્ હાર્દ/ઉદ્દેશને સુસંગત રહી પ્રશ્નપત્રની સંરચના બાબતે ફેરફાર કરવાની છૂટ રહેશે.

હેતુઓ પ્રમાણે ગુણભાર :

હેતુઓ	જ્ઞાન (K)	સમજ (U)	ઉપયોજન (A)	સંયોજન / કૌશલ્ય (S)	કુલ
ગુણ	34	51	10	05	100
ટકા (%)	34%	51%	10%	05%	100%

પ્રશ્નના પ્રકાર પ્રમાણે ગુણભાર :

ક્રમાંક	પ્રશ્નનો પ્રકાર	પ્રશ્નોની સંખ્યા		કુલ ગુણ
		જનરલ વિકલ્પ વિના	જનરલ વિકલ્પ સાથે	
1.	હેતુલક્ષી પ્રશ્નો (O)	20	20	20
2.	અતિ ટૂંક જવાબી પ્રશ્નો (VSA)	10	10	10
3.	ટૂંક જવાબી પ્રશ્નો (SA-I)	13	17	26
4.	ટૂંક જવાબી પ્રશ્નો (SA-II)	08	12	24
5.	લાંબા પ્રશ્નો (LA)	04	06	20
કુલ		55	65	100

પ્રકરણ દીઠ ગુણભાર :

ક્રમ	પાઠ / પ્રકરણનું નામ	પ્રકરણદીઠ ગુણભાર	
		જનરલ વિકલ્પ વિના ગુણ	જનરલ વિકલ્પ સાથે ગુણ
1.	સંચાલનનું સ્વરૂપ અને મહત્વ	10	15
2.	સંચાલનના સિદ્ધાંતો	06	06
3.	આયોજન	07	12
4.	વ્યવસ્થાતંત્ર	10	10
5.	કર્મચારી વ્યવસ્થા	10	15
6.	દોરવણી	10	15
7.	અંકુશ	06	08
8.	નાણાકીય સંચાલન	08	08
9.	નાણાકીય બજાર	08	08
10.	બજારપ્રક્રિયા સંચાલન	09	12
11.	ગ્રાહક સુરક્ષા	08	13
12.	ધંધાકીય પર્યાવરણ	08	08
કુલ		100	130

નોંધ : જનરલ વિકલ્પ સાથે દર્શાવેલ પ્રશ્નોના ગુણ નમૂનાના પ્રશ્નપત્ર પ્રમાણે દર્શાવેલ છે. અન્ય પ્રશ્નપત્ર માટે આ ગુણ અલગ હોઈ શકે છે.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2023-24

ધોરણ-12 : વાણિજ્ય વ્યવસ્થા અને સંચાલન (046) (સામાન્ય પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

પ્રશ્નપત્રનું માળખું

સમય : 3 કલાક

કુલ ગુણ : 100

પ્રશ્ન ક્રમ	વિભાગ તથા પ્રશ્નની વિગત	ગુણ
1 થી 20	વિભાગ - A નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 1 થી 20 હેતુલક્ષી પ્રકારના પ્રશ્નો છે. આપેલ ચાર વિકલ્પો (A,B,C,D) પૈકી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો. (દરેકનો 1 ગુણ)	20
21 થી 30	વિભાગ - B નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 21 થી 30 સુધીના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ લખો. (દરેકનો 1 ગુણ)	10
31 થી 47	વિભાગ - C નીચે આપેલા 31 થી 47 સુધીના કુલ 17 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 13 પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (દરેકના 2 ગુણ)	26
48 થી 59	વિભાગ - D નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 48 થી 59 સુધીના 12 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 08 (આઠ) પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ આપો. (દરેકના 3 ગુણ)	24
60 થી 65	વિભાગ - E નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 60 થી 65 સુધીના 06 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 04 (ચાર) પ્રશ્નોના વિસ્તારપૂર્વક જવાબ આપો. (દરેકના 5 ગુણ)	20
	કુલ	100

- નોંધ:- કોઈ પણ વિભાગમાં પ્રાચિનકે માહિતિનો પ્રશ્ન પૂછ્યો હોય, તો દરિદ્રીન વિદ્યાર્થીઓ માટે તે પ્રશ્નના વિકલ્પમાં અન્ય પ્રશ્ન પૂછવાનો રહેશે. અને તે પ્રશ્ન માત્ર દરિદ્રીન વિદ્યાર્થીઓ માટે જ તેની નોંધ કરવાની રહેશે.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2023-24

ધોરણ-12 : વાણિજ્ય વ્યવસ્થા અને સંચાલન (046) (સામાન્ય પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

નમૂનાનું પ્રશ્નપત્ર

કુલ ગુણ : 100

સમય : 3 કલાક

સૂચનાઓ :

- (1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ પાંચ (A થી E) વિભાગ છે.
- (2) પ્રશ્નની સામે લખેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે.
- (3) પ્રશ્નની સૂચના પ્રમાણે જવાબ લખો.
- (4) નવો વિભાગ નવા પાના ઉપર લખવો.

વિભાગ - A

- નીચે આપેલા પ્રશ્ન ક્રમાંક 1 થી 20 હેતુલક્ષી પ્રકારના પ્રશ્નો છે. આપેલા ચાર વિકલ્પ (A, B, C, D) પૈકી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો. (દરેકનો 1 ગુણ) [20]
- (1) સંચાલનની સપાટીઓ કેટલી છે ?
(A) એક (B) બે (C) ત્રણ (D) ચાર
- (2) સંચાલનના કાર્ય વિસ્તારો કેટલા છે ?
(A) ત્રણ (B) ચાર (C) પાંચ (D) સાત
- (3) ડોક્ટરના વ્યવસાય માટે ની પદવી મેળવવી પડે છે.
(A) LL.B. (B) M.B.A. (C) M.Com. (D) M.B.B.S.
- (4) નવપ્રશિષ્ટ વિચારધારાના પ્રણેતા કોણ હતા ?
(A) હર્જબર્ગ (B) હેનરી ફેયોલ (C) ફેડરીક ટેલર (D) એલ્ટન મેયો
- (5) આયોજનની વિધિનો પ્રથમ તબક્કો જણાવો.
(A) હેતુ નિર્ધારણ (B) આધાર સ્પષ્ટ કરવા (C) વૈકલ્પિક યોજના ઘડવી (D) ગૌણ યોજના ઘડવી
- (6) નીચેનામાંથી આયોજનું ઘટક જણાવો.
(A) સતત પ્રક્રિયા (B) અંકુશ (C) દોરવણી (D) નિયમો
- (7) ભરતી પછીનું બીજું કાર્ય કયું છે ?
(A) બઠતી આપવી (B) પસંદગી કરવી (C) તાલીમ આપવી (D) બદલી કરવી
- (8) અબ્રાહમ માસ્લોએ જરૂરિયાતનો અગ્રતાક્રમનો સિદ્ધાંત કઈ સાલમાં રજૂ કર્યો હતો ?
(A) 1917 (B) 1932 (C) 1943 (D) 1953
- (9) સંચાલનનું કયું કાર્ય અંકુશના જન્મદાતા તરીકે ઓળખાય છે ?
(A) વ્યવસ્થાતંત્ર (B) કર્મચારી વ્યવસ્થા (C) દોરવણી (D) આયોજન
- (10) એક નિષ્ણાતે આયોજન અને અંકુશને કોની સાથે સરખાવેલ છે ?
(A) શિક્ષક અને વિદ્યાર્થી (B) માતા અને પિતા (C) કાકા અને કાકી (D) જોડિયાં બાળકો
- (11) મૂડી માળખાનાં કેટલા પ્રકારો છે ?
(A) બે (B) ત્રણ (C) ચાર (D) પાંચ
- (12) વિદેશી રોકાણ સંસ્થાએ તેની નોંધણી કોની સમક્ષ કરાવવી પડે છે ?
(A) કંપની રજિસ્ટ્રાર (B) અદાલત (C) શેરબજાર (D) સેબી

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

- (13) ટ્રેઝરી બિલ ભારત સરકાર વતી કોણ બહાર પાડે છે ?
(A) સ્ટેટ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયા (B) રિઝર્વ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયા
(C) સેન્ટ્રલ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયા (D) નાણાકીય સંસ્થાઓ
- (14) ડિપોઝિટરી ધારો કયા વર્ષે અમલમાં આવ્યો ?
(A) 1991 (B) 1992 (C) 1995 (D) 1996
- (15) માર્કેટિંગ મિશ્રમાં નીચેના પૈકી કઈ બાબતનો સમાવેશ થતો નથી ?
(A) કિંમત (B) પેદાશ (C) વિતરણ (D) પેકિંગ
- (16) ઉત્પાદક → ગ્રાહક આ કયા પ્રકારની વિતરણ વ્યવસ્થા છે ?
(A) શૂન્ય સપાટીવાળી (B) એક સપાટીવાળી (C) બે સપાટીવાળી (D) ત્રણ સપાટીવાળી
- (17) જાહેર હિતની અરજી કઈ કોર્ટમાં થઈ શકે ?
(A) ફોજદારી કોર્ટ (B) દિવાની કોર્ટ (C) જિલ્લા કોર્ટ (D) સુપ્રીમ કોર્ટ
- (18) ગ્રાહક સુરક્ષાનો કાયદો કયા વર્ષમાં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો ?
(A) 1956 (B) 1932 (C) 1986 (D) 2015
- (19) વિદેશી હુડિયામણ માટે ભારતમાં હાલ કયો કાયદો અસ્તિત્વમાં છે ?
(A) FERA (B) FECA (C) FESA (D) FEMA
- (20) ભારતીય ચલણ રૂપિયાને કઈ સંજ્ઞા આપવામાં આવી છે ?
(A) TR (B) Rs. (C) ₹ (D) ¥

વિભાગ - B

- જો કોઈ પણ પ્રશ્નક્રમાંક 21 થી 30 સુધીનાં પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ આપો. (દરેકનો 1 ગુણ) [10]
- (21) I.M. નું વિસ્તૃત રૂપ લખો.
- (22) મધ્ય સપાટી સંચાલન બીજા કયા નામથી ઓળખાય છે ?
- (23) બંધાજપત્રના કોઈપણ બે પ્રકાર જણાવો.
- (24) માર્કેટિંગનું કાર્ય સંચાલનની કઈ સપાટીએ થાય છે ?
- (25) સમાપ્તિ મૂડીના કોઈપણ બે ઘટકો જણાવો.
- (26) ભારતમાં શેર બજારોનું નિયમન કોના દ્વારા થાય છે ?
- (27) માર્કેટિંગના કાર્યોમાં પ્રથમ કાર્ય કયું છે ?
- (28) બજારીય વિભાવનામાં કોણ કેન્દ્ર સ્થાને હોય છે ?
- (29) ગ્રાહકે ખરીદી કરી છે તેના પુરાવા રૂપે શું રજૂ કરવું ફરજિયાત છે ?
- (30) વાર્ષિક પર્ચેસિંગના પરિબલોને મુખ્યત્વે કેટલા ભાગમાં વહેંચ્યા છે ?

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

વિભાગ - C

- નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 31 થી 47 સુધીના 17 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 13 પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. [26]
(દરેકના 2 ગુણ)
- (31) સંચાલનની વિવિધ સપાટીઓની આકૃતિ દોરો. અથવા (31) સંચાલનની વિવિધ સપાટીઓમાં કોનો સમાવેશ થાય છે? (માત્ર દૈનિકીન વિકાસો માટે છે)
- (32) સંચાલનથી સમાજને કયા લાભ મળે છે?
- (33) 'Rule of Thumb' કોને કહે છે?
- (34) વ્યૂહરચના શા માટે જરૂરી છે?
- (35) આયોજન ખર્ચાળ છે? શા માટે?
- (36) 'વ્યવસ્થાતંત્ર એ એકમનું શરીર છે અને આયોજન તેનું મગજ છે' - સમજાવો.
- (37) સત્તા અને જવાબદારીઓનું વિભાજન અને વ્યવસ્થાતંત્રનો પાયો છે. - સમજાવો.
- (38) ભરતી અને પસંદગી વચ્ચેનો ભેદ સ્પષ્ટ કરો.
- (39) બૌદ્ધિક કસોટી અને અભિરૂચી કસોટી દ્વારા શું જાણી શકાય?
- (40) દોરવણીનાં તત્વોની યાદી આપો.
- (41) માહિતી સંચારની પદ્ધતિઓમાં દૃશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનોના નામ આપો.
- (42) અંકુશ એ ગતિશીલ પ્રક્રિયા છે - કેવી રીતે?
- (43) ઉત્પાદન ચક્ર એટલે શું?
- (44) કોલ મની અને નોટિસ મની વચ્ચેનો મુખ્ય તફાવત કયો છે?
- (45) બ્રાન્ડિંગની કોઈપણ બે લાક્ષણિકતાઓ સમજાવો.
- (46) ગ્રાહક શોધણ વિશે સમજૂતી આપો.
- (47) માથાદીઠ આવકમાં ક્યારે વધારો થઈ શકે?

વિભાગ - D

- નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 48 થી 59 સુધીના 12 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 08 પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ આપો. [24]
(દરેકના 3 ગુણ)
- (48) સંકલનનું મહત્વ સમજાવો.
- (49) માર્કેટીંગ સંચાલનનાં કાર્યો સમજાવો.
- (50) હેનરી ફેયોલે ઔદ્યોગિક સાહસની વહિવટી પ્રવૃત્તિઓને કયા છ ભાગમાં વહેંચી છે. સ્પષ્ટતા કરો.
- (51) અવૈધિક વ્યવસ્થાતંત્રની લાક્ષણિકતાઓ સમજાવો.
- (52) સત્તા સોંપણીનાં મૂળતત્વો વિશે સમજાવો.
- (53) કાયમી મૂડી અને કાર્યશીલ મૂડીનો તફાવત આપો.
- (54) 'આયોજન અને અંકુશ એક જ સિક્કાની બે બાજુઓ છે.' - સમજાવો.
- (55) શેર બજારનાં કોઈપણ છ કાર્યોની સમજ આપો.
- (56) બજાર પ્રક્રિયાની આકૃતિ દોરો. અથવા (56) 'માર્કેટિંગ એ ગ્રાહકો અને પેદાશો વચ્ચે થતો પારસ્પરિક વિનિમય છે.' - સમજાવો (માત્ર દૈનિકીન વિકાસો માટે છે.)
- (57) જાહેરાતનાં કાર્યો (ભૂમિકા) સમજાવો.
- (58) ધંધાનાં દૃષ્ટિકોણથી ગ્રાહક સુરક્ષાના મહત્વ વિશે સમજાવો.
- (59) WTO અને GATT નું વિસ્તૃત રૂપ આપો.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

વિભાગ - E

- નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 60 થી 65 સુધીના 6 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 04 પ્રશ્નોના વિસ્તારપૂર્વક જવાબ આપો. [20]
(દરેકના 5 ગુણ)
- (60) આયોજનની પ્રક્રિયા સમજાવો.
- (61) ભરતીનાં આંતરિક પ્રાપ્તિ સ્થાનો સમજાવો.
- (62) તાલીમ અને વિકાસ વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો.
- (63) માસ્લોની જરૂરિયાતોનો અગ્રતાક્રમ ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
- (64) નાણાકીય પ્રોત્સાહનો ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
- (65) ગ્રાહકોની જવાબદારીઓ વર્ણવો.

• • •

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક સત્ર 2023-24

ધોરણ-12 : આંકડાશાસ્ત્ર [135] (સામાન્ય પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

પ્રશ્નપત્રનું પરિરૂપ

કુલ ગુણ : 100

સમય : 3 કલાક

નોંધ : આ પરિરૂપ વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, પ્રાચારિકો, મોડરેટર્સના માર્ગદર્શન માટે છે. જે તે વિષયોના પ્રાચારિક તેમજ મોડરેટર્સને માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણના બૃહદ્ હાર્દ/ઉદ્દેશને સુસંગત રહી પ્રશ્નપત્રની સંરચના બાબતે ફેરફાર કરવાની છૂટ રહેશે.

હેતુઓ પ્રમાણે ગુણભાર :

હેતુઓ	જ્ઞાન (K)	સમજ (U)	ઉપયોજન(A)	સંયોજન/કૌશલ્ય (S)	કુલ
ગુણ	20	20	24	36	100
ટકા (%)	20 %	20 %	24 %	36 %	100%

પ્રશ્નના પ્રકાર પ્રમાણે ગુણભાર :

ક્રમાંક	પ્રશ્નોનો પ્રકાર	પ્રશ્નોની સંખ્યા		કુલ ગુણ
		જનરલ વિકલ્પ વિના	જનરલ વિકલ્પ સાથે	
1.	હેતુલક્ષી પ્રશ્નો (O)	20	20	20
2.	અતિ ટૂંક જવાબી પ્રશ્નો (VSA)	10	10	10
3.	ટૂંક જવાબી પ્રશ્નો (SA-I)	07	09	14
4.	ટૂંક જવાબી પ્રશ્નો (SA-II)	08	12	24
5.	લાંબા પ્રશ્નો (LA)	07	10	32
	કુલ	52	61	100

પ્રકરણદીઠ ગુણભાર :

ક્રમ	પાઠ / પ્રકરણનું નામ	પ્રકરણદીઠ ગુણભાર	
		વિકલ્પ વગર ગુણભાર	જનરલ વિકલ્પ સાથે ગુણભાર
	ભાગ-1		
1	સૂચક આંક	12	16
2	સુરેખ સહસંબંધ	12	18
3	સુરેખ નિયત સંબંધ	12	16
4	સામયિક શ્રેણી	12	18
	ભાગ-2		
1	સંભાવના	12	14
2	યાદચ્છિક ચલ અને અસતત સંભાવના વિતરણ	10	12
3	પ્રામાણ્ય વિતરણ	10	13
4	લક્ષ	10	11
5	વિકલન	10	12
	કુલ	100	130

નોંધ : જનરલ વિકલ્પ સાથે દર્શાવેલ પ્રશ્નોના ગુણ નમૂનાના પ્રશ્નપત્ર પ્રમાણે દર્શાવેલ છે. અન્ય પ્રશ્નપત્ર માટે આ ગુણ અલગ હોઈ શકે છે.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક સત્ર 2023-24

ધોરણ-12 આંકડાશાસ્ત્ર [135] (સામાન્ય પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

પ્રશ્નપત્રનું માળખું

સમય : 3 કલાક

કુલ ગુણ : 100

- સૂચનાઓ :
- (1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ છ વિભાગો છે.
 - (2) સાદા ગણનયંત્રનો ઉપયોગ માન્ય છે.
 - (3) Z-કોષ્ટકનો ઉપયોગ કરી શકાશે.

વિભાગ -A

- નીચેનામાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી સાચો જવાબ લખો. (દરેકનો 1 ગુણ) [20]
પ્રશ્ન ક્રમાંક 1 થી 20

વિભાગ -B

- નીચેના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ આપો. (દરેકનો 1 ગુણ) [10]
પ્રશ્ન ક્રમાંક 21 થી 30

વિભાગ -C

- નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ જવાબ આપો. (નવમાંથી કોઈપણ સાત) (દરેકના 2 ગુણ) [14]
પ્રશ્ન ક્રમાંક 31 થી 39

વિભાગ -D

- નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ જવાબ આપો. (બારમાંથી કોઈપણ આઠ) (દરેકના 3 ગુણ) [24]
પ્રશ્ન ક્રમાંક 40 થી 51

વિભાગ -E

- નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ જવાબ આપો. (ચારમાંથી કોઈપણ ત્રણ) (દરેકના 4 ગુણ) [12]
પ્રશ્ન ક્રમાંક 52 થી 55

વિભાગ -F

- નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ જવાબ આપો. (છ માંથી કોઈપણ ચાર) (દરેકના 5 ગુણ) [20]
પ્રશ્ન ક્રમાંક 56 થી 61

નોંધ : કોઈ પણ વિભાગમાં પ્રાચીનક આકૃતિના પ્રશ્ન પૂછ્યા હોય, તો દરિદ્રી વિદ્યાર્થીઓ અને તે પ્રશ્નના વિકલ્પમાં અભ્ય પ્રશ્ન પૂછવાનો રહેશે. અને તે પ્રશ્ન માત્ર દરિદ્રી વિદ્યાર્થીઓ માટે છે તેની નોંધ કરવાની રહેશે.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક સન્ન 2023-24

ધોરણ-12 : આંકડાશાસ્ત્ર [135] (સામાન્ય પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 કલાક

નમૂનાનું પ્રશ્નપત્ર

કુલ ગુણ : 100

- સૂચનાઓ : (1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ છ વિભાગો છે.
(2) સાદા ગણનયંત્રનો ઉપયોગ માન્ય છે. (3) Z-કોષ્ટકનો ઉપયોગ કરી શકાશે.

વિભાગ -A

- નીચેનામાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી સાચો જવાબ લખો. (દરેકનો 1 ગુણ) [20]
- ચલ રાશિની કિંમતમાં થતા લાંબા ગાળાના ફેરફારોની સરખામણી માટે કઈ રીતે ઉપયોગી છે ?
(A) પરંપરિત આધારની રીત (B) લાસ્પેયરની રીત
(C) અચલ આધારની રીત (D) પાશેની રીત
 - જીવનનિર્વાહ ખર્ચના સૂચક આંકની રચનામાં કયા ભાવ ધ્યાનમાં લેવાય છે ?
(A) બજાર ભાવ (B) જથ્થાબંધ ભાવ (C) સરેરાશ ભાવ (D) છૂટક ભાવ
 - સહસંબંધાંક r નો વિસ્તાર શું છે ?
(A) $-1 < r < 1$ (B) 0 થી 1 (C) $-1 \leq r \leq 1$ (D) -1 થી 0
 - જો બે ચલ વચ્ચે અચળ પ્રમાણમાં એકબીજાથી વિરુદ્ધ દિશામાં ફેરફાર થતા હોય, તો તે બે ચલ વચ્ચે કેવા પ્રકારનો સહસંબંધ મળે ?
(A) આંશિક ધન સહસંબંધ (B) સંપૂર્ણ ઋણ સહસંબંધ
(C) સંપૂર્ણ ધન સહસંબંધ (D) આંશિક ઋણ સહસંબંધ
 - નીચેના પૈકી કયો વિકલ્પ બે ચલ વચ્ચેનો વિધેયાત્મક સંબંધ દર્શાવે છે ?
(A) સહસંબંધ (B) નિયતસંબંધ (C) મધ્યક (D) વિચરણ
 - સહસંબંધાંક (r) ની કઈ કિંમત માટે નિયતસંબંધાંકની કિંમત શૂન્ય થાય છે ?
(A) 1 (B) -1 (C) $\frac{1}{2}$ (D) 0
 - 'હડતાલના કારણે કોઈ એક કંપનીના ઉત્પાદનમાં થયેલો ઘટાડો' કઈ વધઘટ દર્શાવે છે ?
(A) યાદચ્છિક (B) વલણ (C) મોસમી (D) ચક્રીય
 - સામયિક શ્રેણીનો નિરપેક્ષ ચલ જણાવો.
(A) y_t (B) S_t (C) t (D) x_t
 - ઘટનાઓ A અને A' માટે $P(A \cap A')$ નું મૂલ્ય કેટલું થાય ?
(A) 1 (B) 0 (C) 0.5 (D) 0 અને 1 ની વચ્ચે
 - સંભાવનાની પ્રશિષ્ટ વ્યાખ્યા બીજા કયા નામે ઓળખાય છે ?
(A) ગાણિતિક વ્યાખ્યા (B) પૂર્વ ધારણાયુક્ત વ્યાખ્યા
(C) આંકડાશાસ્ત્રીય વ્યાખ્યા (D) ભૌમિતિક વ્યાખ્યા

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

11. નીચેનામાંથી કયો ચલ એ અસતત ચલનું ઉદાહરણ બનશે ?
(A) વિદ્યાર્થીની ઊંચાઈ (B) વિદ્યાર્થીનું વજન
(C) વિદ્યાર્થીનું બ્લડપ્રેશર (D) વિદ્યાર્થીનું જન્મ વર્ષ
12. $n = 10$ પ્રાયલવાળા ધન વિષમ દ્વિપદી વિતરણ માટે નીચે આપેલ કિંમતો પૈકી કઈ કિંમત મધ્યકની હોઈ શકે ?
(A) 5 (B) 3 (C) 9 (D) 7
13. n અને p પ્રાયલવાળા દ્વિપદી વિતરણ માટે એક પણ સફળતા ન મળે તે ઘટનાની સંભાવના માટેનું સૂત્ર નીચેના પૈકી કયું છે ?
(A) " $C_0 p^n q^0$ " (B) " $C_0 p^n q$ " (C) " $C_0 p q$ " (D) " $C_0 p^n q$ "
14. પ્રામાણ્ય વક્રમાં μ થી જમણી બાજુના પ્રદેશનું ક્ષેત્રફળ કેટલું હોય છે ?
(A) 0 (B) 0.5 (C) 1 (D) -0.5
15. પ્રામાણ્ય વિતરણમાં સામાન્ય રીતે કેટલા ટકા અવલોકનો $\mu \pm \sigma$ ની સીમમાં હોય છે ?
(A) 34.13 % (B) 95.45 % (C) 68.26 % (D) 50 %
16. પ્રામાણ્ય ચલ માટે સરેરાશ વિચલનની લગભગ કિંમત નીચેના પૈકી કઈ છે ?
(A) $\frac{4}{5}\sigma$ (B) $\frac{4}{5}\mu$ (C) $\frac{2}{3}\sigma$ (D) $\frac{2}{3}\mu$
17. 3 નું 0.3 સામીપ્યનું માનાંક સ્વરૂપ કયું છે ?
(A) $|x - 0.3| < 3$ (B) $|x - 3| < 0.3$ (C) $|x - 3| < 0.3$ (D) $|x - 3| > 0.3$
18. $\lim_{x \rightarrow -2} 10$ ની કિંમત શું હોય ?
(A) 10 (B) -2 (C) 8 (D) અનિયત
19. $y = ax^n$, જ્યાં a અચળ સંખ્યા હોય તો $\frac{dy}{dx}$ ની કિંમત શું થાય છે ?
(A) nx^{n-1} (B) $an x^{n-1}$ (C) 0 (D) $an x^{n-1}$
20. u અને v , x નાં વિધેયો હોય તો, $\frac{v}{u}$ નું વિકલિતનું સૂત્ર કયું છે ?
(A) $\frac{v \frac{du}{dx} - u \frac{dv}{dx}}{v^2}$ (B) $\frac{v \frac{du}{dx} + u \frac{dv}{dx}}{v^2}$ (C) $\frac{u \frac{dv}{dx} + v \frac{du}{dx}}{u^2}$ (D) $\frac{u \frac{dv}{dx} - v \frac{du}{dx}}{u^2}$

વિભાગ - B

- નીચેના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ આપો. (દરેકનો 1 ગુણ) [10]
21. કુગાવાનો દર શોધવા માટે કયા સૂચક આંકનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. કુગાવાનો દર શોધવાનું સૂત્ર આપો.
22. સહસંબંધની વ્યાખ્યા આપો.
23. સુરેખ નિયતસંબંધ મોડેલ જણાવો.
24. સામાયિક શ્રેણીનું વલણ માપવાની રીતોનાં નામ લખો.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

૧૭

25. ઘટનાની વ્યાખ્યા લખો.
26. અસતત યાદચ્છિક ચલની વ્યાખ્યા આપો.
27. પ્રામાણ્ય વિતરણની વિષમતા કેટલી હોય છે ?
28. પ્રામાણિત પ્રામાણ્ય વક્ર એ પ્રામાણિત પ્રમાણ્ય ચલની કઈ કિંમતની બંને બાજુઓ સંમિત હોય છે ?
29. 0 નું 0.09 સામીપ્યને અંતરાલ સ્વરૂપમાં દર્શાવો.
30. $y = a^n$, a અચળ સંખ્યા છે તો $\frac{dy}{dx}$ મેળવો.

વિભાગ - C

● નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ જવાબ આપો. (નવમાંથી કોઈપણ સાત) (દરેકના 2 ગુણ) [14]

31. આધાર વર્ષ એટલે શું ? તેની પસંદગીમાં મુખ્ય કઈ બાબતો ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ ?
32. કાર્લ પિયર્સનની રીતની ધારણાઓ લખો.
33. જો $\bar{x} = 30$, $\bar{y} = 20$ અને $b = 0.6$ હોય, તો Y ની X પરની નિયતસંબંધ રેખાનો અંતઃખંડ શોધો અને તે રેખાનું સમીકરણ લખો.
34. સામયિક શ્રેણીનું યોગનીય મોડેલ વર્ણવો.

અથવા (35) યોગ ઘટના ની વ્યાખ્યા લખી ઉદાહરણ આપો (દરેકની પદ્ધતિ માટે)

35. આપેલ ઘટના માટે વેન આકૃતિ દોરી તેની વ્યાખ્યા લખો : યોગ ઘટના
36. એક સંમિત દ્વિપદી વિતરણ માટે જો $n = 4$ હોય, તો $P(4)$ મેળવો.

37. $\lim_{x \rightarrow -2} \frac{x^7 + 128}{x + 2}$ ની કિંમત શોધો.
38. $x \rightarrow 0^+$ નો અર્થ સમજાવો.
39. વ્યાખ્યાની મદદથી $f(x) = k$ (k અચળાંક છે)નું વિકલિત મેળવો.

વિભાગ - D

● નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ જવાબ આપો. (બારમાંથી કોઈપણ આઠ) (દરેકના 3 ગુણ) [24]

40. પ્રશ્નો જવાબ આપો : જો $\Sigma p_i q_i : \Sigma p_0 q_0 = 3:2$ અને $\Sigma p_i q_i : \Sigma p_0 q_i = 5:3$ હોય, તો I_L, I_P અને I_F શોધો.
41. અચલ આધાર અને પરંપરિત આધારની રીત વચ્ચેનો તફાવત આપો.
42. આપેલી વિગતો પરથી સહસંબંધાંક r શોધો : $n = 20$, $Cov(x,y) = -50$, $S_x = 15$, $S_y = 8$
43. કુટુંબની વાર્ષિક આવક (X) અને મ્યુચ્યુઅલ ફંડમાં કુટુંબનું વાર્ષિક રોકાણ (Y) એ બે ચલો વચ્ચેનો અભ્યાસ કરવા એક શહેરમાંથી મેળવેલો 100 કુટુંબોની નિદર્શ માહિતીનો સાર નીચે દર્શાવ્યો છે.

$X =$ કુટુંબની વાર્ષિક આવક (લાખ ₹ માં)
 $Y =$ કુટુંબનું મ્યુચ્યુઅલ ફંડમાં વાર્ષિક રોકાણ (હજાર ₹ માં)
 $\bar{x} = 5.5$, $\bar{y} = 40.5$, $S_x = 1.2$, $S_y = 12.8$, $r = 0.65$

આ માહિતી પરથી કુટુંબના મ્યુચ્યુઅલ ફંડમાં રોકાણની કુટુંબની વાર્ષિક આવક પરની નિયતસંબંધ રેખા મેળવો. જો કોઈ કુટુંબની વાર્ષિક આવક 4.5 લાખ ₹ હોય, તો તેનો મ્યુચ્યુઅલ ફંડમાં વાર્ષિક રોકાણનું અનુમાન મેળવો.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

44. નિયતસંબંધાંકના ગુણધર્મો જણાવો અને નિયતસંબંધ રેખા હંમેશા કયા બિંદુમાંથી પસાર થાય છે તે જણાવો.
45. એક સામાયિક શ્રેણીના ચલ (y) માટેની નીચેની માહિતી પરથી સુરેખ સમીકરણનું અન્વાયોજન કરો.
 $n=4, \Sigma y = 270, \Sigma ty = 734$
46. RUTVA શબ્દના બધા જ અક્ષરોની મદદથી બનતી તમામ ગોઠવણીઓમાં R પ્રથમ સ્થાને આવે તેની સંભાવના શોધો.
47. એક પેટીમાં કુલ 10 ચિઠ્ઠીઓ છે જે પૈકી 3 ચિઠ્ઠીઓ ઈનામને પાત્ર છે. ક્યન નામનો બાબક આ પેટીમાંથી યાદચ્છિક રીતે બે ચિઠ્ઠીઓ ઉપાડે છે. ક્યનને ઈનામ મળે તેની સંભાવના શોધો.
48. ડિજિટલ સ્ટોર A માં 6 LED ટી.વી. અને 4 LCD ટી.વી. તથા ડિજિટલ સ્ટોર B માં 5 LED ટી.વી. અને 3 LCD ટી.વી. ડિસ્કમાં મૂકેલાં છે. બેમાંથી એક સ્ટોરની યાદચ્છિક રીતે પસંદગી કરી તેમાંથી એક ટી.વી.ની પસંદગી કરવામાં આવે, તો તે LCD ટી.વી. હોવાની સંભાવના શોધો.
49. નીચે આપેલ વિતરણ એ અસતત ચલનું સંભાવના-વિતરણ ક્યારે બને તે નક્કી કરો. તે પરથી $x=2$ માટેની સંભાવના મેળવો: $p(x) = c\left(\frac{1}{4}\right)^x, x=1, 2, 3, 4$
50. દ્વિપદી વિતરણના ગુણધર્મો જણાવો.
51. $f(x) = 4x^3 + 2x^2 + 7x + 9$ હોય, તો x ની કઈ કિંમત માટે $f'''(x) = 52$ થાય ?

વિભાગ - E

- નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ જવાબ આપો. (ચારમાંથી કોઈપણ ત્રણ) (દરેકના 4 ગુણ) [12]
52. શહેરના એક પેટ્રોલ પંપ પર થતું પેટ્રોલનું દૈનિક વેચાણ પ્રામાણ્ય વિતરણને અનુસરે છે અને તેના મધ્યક અને પ્રમાણિત વિચલન અનુક્રમે 33,000 લિટર અને 3000 લિટર છે. (1) કોઈ એક માસ દરમિયાન પેટ્રોલ પંપ પરથી પેટ્રોલનું દૈનિક વેચાણ 30,000 થી ઓછું થયું હોય તેવા દિવસોની ટકાવારી મેળવો. (2) મે માસના કેટલા દિવસો દરમિયાન પેટ્રોલનું વેચાણ 32,000 લિટર અને 35,000 લિટરની વચ્ચે હોઈ શકે ?
53. એક પ્રામાણ્ય ચલ X નો મધ્યક 400 અને વિચરણ 900 મળે છે, તો આ વિતરણ માટે ચોથો દશાંશક અને 90 મો શતાંશક શોધી તેનું અર્થઘટન કરો. *દરેકના 4 ગુણ*
54. $\lim_{x \rightarrow 3} \frac{x^2 - 2x - 3}{x^2 - 5x + 6}$ ની કિંમત શોધો.
55. એક રમકડું ₹ 20 ની કિંમતે વેચાય છે. આવાં x રમકડાં બનાવવાનો કુલ ખર્ચ $C = 1000 + 16.5x + 0.001x^2$ ₹ થાય છે. કેટલાં રમકડાં બનાવવાંથી મહત્તમ નફો થાય ?

વિભાગ - F

- નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ જવાબ આપો. (છમાંથી કોઈપણ ચાર) (દરેકના 5 ગુણ) [20]
56. નીચે આપેલી માહિતી પરથી વર્ષ 2015 માટેનો આદર્શ સૂચક આંક ગણો.

વસ્તુ	એકમ	આધાર વર્ષ 2014		ચાલુ વર્ષ 2015	
		ભાવ (₹)	જથ્થો	ભાવ (₹)	જથ્થો
A	20 કિગ્રા	120	10 કિગ્રા	280	15 કિગ્રા
B	5 ડઝન	120	3 ડઝન	140	48 નંગ
C	કિગ્રા	4	5000 ગ્રામ	8	4 કિગ્રા
D	5 લિટર	52	15 લિટર	58	20 લિટર

દરેકના 4 ગુણ
પદ્ધતિથી માટે

→ 52 પ્રામાણ્ય વિતરણ નું સૂચક લક્ષણો સાધવાર જણાવો [4]

→ 53 પ્રમાણિત પ્રામાણ્ય વિતરણ નું સૂચક લક્ષણો સાધવાર જણાવો

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

57. એક સામાન્ય જ્ઞાન માટેની સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષામાં પરીક્ષા અગાઉ છેલ્લા દિવસોની તૈયારીની પરીક્ષાના પરિણામ પર અસર જાણવા લગભગ સમાન બૌદ્ધિકક્ષમતા ધરાવતા સાત ઉમેદવારોનો એક નિદર્શ લઈ નીચે મુજબ માહિતી એકઠી કરવામાં આવે છે :

છેલ્લા ત્રણ દિવસમાં વાચન (કલાક)	25	38	30	28	34	40	36
પરીક્ષામાં મેળવેલા ગુણ	65	75	68	70	72	79	75

આ માહિતી પરથી છેલ્લા ત્રણ દિવસમાં વાચનના કલાકો અને પરીક્ષામાં મેળવેલા ગુણ વચ્ચે સહસંબંધાંક શોધો અને તેનું અર્થઘટન કરો.

58. વિદ્યાર્થીઓની અર્થશાસ્ત્ર વિષયની સમજ અને તેમની નૃત્ય કલા વચ્ચેનો સંબંધ જાણવા માટે આઠ વિદ્યાર્થીઓનો નિદર્શ લઈ તેમની કસોટી કરવામાં આવે છે અને તેમને મળતાં ગુણ નીચે મુજબ છે. આ માહિતી પરથી બંને વિષયોના ગુણ વચ્ચે ક્રમાંક સહસંબંધાંકની ગણતરી કરો.

અર્થશાસ્ત્રમાં ગુણ	60	30	10	20	30	50	30	40
નૃત્ય કલામાં ગુણ	80	20	60	40	12	28	20	15

59. કોઈ વસ્તુની માંગ અને તેના ભાવ વિશે એકઠી કરેલી નીચેની માહિતી પરથી માંગની ભાવ પરની નિયતસંબંધ રેખા મેળવો. જો એ વસ્તુનો ભાવ ₹ 40 હોય તો તેની માંગ કેટલી હશે તેનો અંદાજ મેળવો.

ભાવ (₹)	38	36	37	37	36	38	39	36	38
માંગ (સો એકમો)	12	18	15	12	17	13	13	15	12

60. એક જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળાઓમાંથી ધોરણ 1 થી 5 ના વિદ્યાર્થીઓ પૈકી અભ્યાસ છોડનાર વિદ્યાર્થીઓના દર (dropout rate) નીચે પ્રમાણે છે.

વર્ષ	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16
અભ્યાસ છોડનાર વિદ્યાર્થીઓનો દર	3.24	2.98	2.29	2.20	2.09	2.07	2.04

વલણ માટે સુરેખ સમીકરણનું અન્વાયોજન કરીને વર્ષ 2016-17 તેમજ 2017-18 નાં વર્ષોમાં ધોરણ 1 થી 5 ના વિદ્યાર્થીઓમાં અભ્યાસ છોડનાર વિદ્યાર્થીઓના દરનું અનુમાન મેળવો.

61. એક દુકાનના માસિક વેચાણ (લાખ ₹ માં)ની નીચેની માહિતી માટે ચાર માસના ચલિત સરેરાશો વડે વલણ શોધો.

ભાવ	માર્ચ	એપ્રિલ	મે	જૂન	જુલાઈ	ઓગસ્ટ	સપ્ટેમ્બર	ઓક્ટોબર	નવેમ્બર	ડિસેમ્બર
વેચાણ (લાખ ₹)	5	3	7	6	4	8	9	10	8	9

...